

УДК 61:57:17:351/354

DOI 10.36.030/2664-3618-2019-1-99-108

Галина Терешкевич (с. Діогена),

кандидат наук з державного управління, доцент,

докторант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту,

Національна академія державного управління при Президентові України

<https://orcid.org/0000-0003-4427-7872>

УДОСКОНАЛЕННЯ ДОБРОГО ВРЯДУВАННЯ НА ЦІННОСТЯХ І ЗАСАДАХ БІОЕТИКИ В КОНТЕКСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Альянс концепції доброго врядування, поєднаний із засадами біоетики, з точки зору державотворення, дасть змогу зміцнювати суспільство духовно та морально. Необхідно зазначити, якщо концепція доброго врядування розглядає механізми суспільних змін, то біоетика готує суб'єкти до цих змін, позитивно структурує суспільство. Відтак, у державі всі громадяни поважатимуть гідність, цілісність і недоторканність людського життя.

Вивченню питань упровадження доброго врядування в Україні у контексті публічного управління приділяється серйозна увага з боку представників наукової громадськості й практиків. Однак поза їх увагою залишилися питання ставлення до людського життя в усіх його проявах та на всіх етапах існування.

Метою статті є науково-теоретичне обґрунтування необхідності удосконалення концепції належного врядування на цінностях і засадах біоетики в контексті публічного управління України, що слугуватиме інтересам людини, її гідності, неповторної цінності та забезпечить гармонійний розвиток держави і суспільства.

Для того, щоб забезпечити сталий розвиток людства, слід наближуватися до втілення принципів доброго врядування в єдності із засадами біоетики. Адже біоетика виховує духовно-моральну зрілість суспільства, водночас як добре врядування формує комфортну та доступну для кожного громадянина участь у державотворенні.

Посадова особа органу влади різних рівнів насамперед покликана дбати про збереження здоров'я, життя та пошану гідності громадян України, служити громаді. Не можна допустити дій, які суперечать нормам біоетики, зокрема пропаганду евтаназії, соціальний та інші види абортів, рекламування заміників наркотичних речовин, контрацепцію, штучне запліднення, деякі аспекти генної інженерії тощо.

Удосконалення концепції належного врядування на цінностях і засадах біоетики забезпечить якісні й сталі зміни в державі та суспільстві.

Невідкладним пунктом таких змін мало б стати з боку органів публічного управління забезпечення права людини на життя на всіх етапах існування та в усіх його проявах, а також пошани гідності людської особи в її духовній, душевній і тілесній цілісності.

Неодмінною умовою оздоровлення українського суспільства є турбота органів державної влади, місцевого самоврядування та громадських організацій про всі соціальні прошарки, зокрема про незахищені верстви людей.

Перспективи подальших досліджень полягають в опрацюванні заходів із впровадження в систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців викладання засад біоетики.

Ключові слова: добре врядування, європейська інтеграція, публічне управління, цінності й засади біоетики.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Програма ООН «Добре врядування» є десятиріччями перевіреним дієвим механізмом удосконалення управління на місцевому рівні, яка покликана швидше, оперативніше, ефективніше вирішувати ключові питання співпраці між владою та громадянами, а також ефективно здійснювати державний адміністративний менеджмент.

Спосіб організації влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж і сегментів глобальної інформаційної мережі забезпечує функціонування певних органів влади в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування громадянина з органами влади, що передбачає підвищення ефективності діяльності публічної влади, її наближення до потреб окремої громади та кожної особи (Юрченко, 2012). Це приводить до поша-

ни гідності особи, що, у свою чергу, відповідає засадам біоетики. Альянс концепції доброго врядування, поєднаний із засадами біоетики, з точки зору державотворення, дасть змогу розбудувати суспільство, зміцнюючи його духовно та морально.

У разі переносу доброго врядування на український ґрунт органи публічного управління повинні створити необхідні умови для сприйняття громадянами цієї концепції як складової суспільного прогресу заради людини та її гідності, насамперед дбаючи про її духовно-інтелектуальний розвиток і високу мораль, про стимулювання зацікавленості всіма прошарками суспільства процесами розбудови держави та залучення до цього пересічних громадян через громадські організації, а також шляхом виховання на засадах біоетики активної та креативної молоді тощо. Усе це передбачає велику просвітницьку роботу з громадянами, здатними позитивно впливати на владу. І якщо концепція доброго врядування розглядає механізми суспільних змін, то біоетика готує суб'єкти до цих змін, позитивно структурує суспільство. Відтак, у державі всі громадяни без винятку (від президента до пересічного громадянина) поважатимуть гідність, цілісність і недоторканність людського життя в усіх його проявах та на всіх етапах існування.

Аналіз останніх досліджень за проблематикою та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Останніми роками вивченню питань упровадження доброго врядування в Україні у контексті публічного управління приділяється серйозна увага як з боку представників наукової громадськості, так і практиків. Серед українських дослідників, які вивчали різні аспекти зазначеного питання, слід виділити Т. Безверхнюка, М. Білинську, В. Гошовську, О. Дем'янчука, Д. Єльчанінова, О. Зарічного, А. Колодій, В. Корженка, Х. Кохалик, В. Куйбиду, М. Лендьєла, В. Мамонову, Л. Пашко, С. Саханенка, В. Толкованова, Е. Топалова, П. Шевчука та інших, а також зарубіжних науковців, зокрема: Б. Амоса, О. Габрієля, Л. Гамільтона, В. Дамковського, Б. Дентерса, М. Дорнбаса, Д. Кауфмана, С. Мунші, А. Розенера, П. Хірста та ін.

Ураховуючи розпочатий курс на децентралізацію державної влади та пріоритетність курсу інтеграції України до європейського співтовариства, питання вдосконалення доброго врядування на цінностях та засадах біоетики, на жаль, залишаються поза увагою наукової спільноти.

Метою цієї публікації є науково-теоретичне обґрунтування необхідності вдосконалення концепції належного врядування на основі цінностей і засад біоетики в публічному управлінні Украї-

ни, що слугуватиме інтересам людини, створеної за образом і подобою Божою, її гідності, неповторної цінності та забезпечить гармонійний розвиток держави і суспільства.

Виклад основного матеріалу (повне обґрунтування отриманих наукових результатів). Врядування означає процес прийняття рішень та процес утілення (чи неутілення) цих рішень. Цей термін можна використовувати в різних контекстах, наприклад «корпоративне врядування», «міжнародне врядування», «національне врядування» та «місцеве врядування» (What is Good Governance...). Аналіз врядування зосереджується на формальних і неформальних суб'єктах, об'єднаних у громадянське суспільство (за винятком уряду та армії), залучених у прийняття рішень та втілення прийнятих рішень, а також на формальних і неформальних структурах, створених для прийняття та втілення рішень. Суб'єкти, що беруть участь у врядуванні, різняться залежно від рівня уряду, через який ця програма ООН «Добре врядування» може діяти. До суб'єктів врядування у сільській місцевості можуть належати впливові землевласники, асоціації селян-фермерів, кооперативи, громадські організації, дослідницькі інститути, релігійні лідери, фінансові інституції, політичні партії (які мали б бути засновані на ідеології демократії), військові та ін. До суб'єктів, що беруть участь у міському врядуванні, належать: еліта, середній клас, незаможні жителі міста. До взаємозв'язків між суб'єктами на загальнонаціональному рівні долучаються медіа, лобісти, міжнародні донори, мультинаціональні корпорації та інші суб'єкти, що впливають на процес прийняття будь-яких рішень (What is Good Governance...).

Однак у деяких країнах до впливу на прийняття рішень не тільки у містах, а й на загальнонаціональному рівні долучаються також синдикати організованої злочинності. Така ситуація, зазвичай, пов'язана із корумпованістю влади, а також із участю різних неформальних структур у прийнятті рішень. Для вироблення алгоритмів формування здорового суспільства державотворцям варто врахувати засади біоетики.

Посадова особа органу влади різних рівнів насамперед покликана дбати про збереження здоров'я, життя та пошану гідності громадян України, відповідати за них на своєму рівні, служити громаді, а не своїм інтересам. У цьому ключі важливо, щоб у системі публічного управління працювали службовці, які не тільки ознайомлені із засадами біоетики, а й свідомо керуються ними в житті.

Добре врядування (англ. *good governance*) як парадигма було вперше рекомендовано в 80-х рр.

минулого століття Світовим банком, Міжнародним валютним фондом, Програмою розвитку ООН, Організацією економічного співробітництва та розвитку як інструмент забезпечення досягнення країнами цілей розвитку за умов глобалізації, швидких змін контексту, кризових проявів природного техногенного та політичного характеру, подальшого зменшення ресурсної бази, збільшення потреб громадян у високоякісних послугах та необхідності забезпечення стандартів верховенства права, плюралістичної демократії, що стають невід'ємними характеристиками сучасності. Термін «добре врядування» ввійшов у широкий ужиток державотворців у 1990-х рр. і на сьогодні реально довів свою прикладну необхідність. Ця концепція була розроблена й докладно описана Економічною та соціальною комісією ООН в Азії та Тихоокеанському регіоні в дослідженнях національного розвитку африканських і азійських країн з метою їх ефективнішої модернізації і полягала в наближенні принципів управління країною до стандартів розвинених західних націй (What is Good Governance...; Безверхнюк, Саханенко, Топалова, 2008, с. 36).

Із метою донесення в країни, соціально-економічний стан яких можна узагальнити як «такі, що розвиваються», засади доброго врядування, основні донори та міжнародні фінансові інституції дедалі частіше надають фінансову і технічну допомогу або кредити для національного розвитку лише тим країнам (за умови проведення ними реформ), які забезпечать стабільний курс на виконання рекомендацій цієї форми управління. Очікується, що добре врядування впливатиме на формування здорового суспільного клімату в тих регіонах світу, які страждають від корупції та інших супутніх негативних явищ.

Сьогодні у світі та й в Україні спостерігаємо значний розрив між зростанням рівня цивілізованості та духовно-моральним занепадом. У час кризи традиційних моральних цінностей, девальвації цінності людського життя, поширення антихристиянської гендерної ідеології питання біоетики як ніколи є актуальними. На теренах України важливо всі кроки концепції доброго врядування синхронізувати із засадами біоетики, що сприятиме розбудові високодуховного та морального громадянського суспільства як рушійної сили формування еталонного гармонійного суспільно-політичного ладу. Роль інвестицій в освіту чи культуру при цьому є вагомим, оскільки забезпечує готовність людини до життя й успішної діяльності, що безпосередньо позитивно позначається на житті суспільства. Інституції, які представлені авторитетними фахівцями з біоетики (науковцями, лікарями, громадськими

активістами), повинні адаптувати проект доброго врядування до менталітету та потреб громадян України, ураховуючи засади біоетики.

Із метою формування здорового етичного суспільства громадяни мають бути поінформованими про етичні проблеми надмірного наукового прогресу в царині біомедицини та біоетики, зокрема про результати медичних експериментів, генної інженерії, трансплантології, контрацепції, технологій штучного запліднення, узалежнення, булінгу, ставлення до абортів та евтаназії (тобто нав'язується думка, яка суперечить засадам біоетики, що людина має право прирікати когось на смерть чи вибрати собі «легку» смерть).

Суспільство, яке демонструє свою духовну незрілість та моральний занепад, є глибоко хворим, оскільки, нехтуючи безцінним даром життя, віддає перевагу технологіям смерті, порушує цілісність, гармонію, індивідуальність та права особистості. Таке сприйняття дійсності є загрозливим для нації. Життя кожного громадянина не може розглядатися тільки в контексті якості, рентабельності, доречності тощо. У гітлерівській Німеччині вже застосовувалися такі стандарти, що призвело до мільйонів невинних жертв. Кожна людина має однакову гідність, найвищу цінність життя та право на нього.

Пропаганда культури смерті закладає в суспільстві бомбу сповільненої дії. Фармакологічні компанії, що просувають на український ринок психотропні препарати та технології «солодкої смерті», не афішують, що їх мета – отримувати мільярдні надприбутки коштом життя чи здоров'я інших людей, що неприпустимо з позиції біоетики. Досить часто через ЗМІ просуваються ідеї, які розхитують суспільну мораль, пропагуються точки зору, які суперечать етиці людських взаємин. Таку дію владних органів та державну політику загалом, на яку суттєво впливають світові фармакологічні синдикати, Міжнародний валютний фонд через надані ним кредити та інші суб'єкти впливу, потрібно обмежувати, насамперед пропагуючи культуру поваги до дару життя, який людина отримала від Небесного Отця. Через усвідомлення цінності людського життя матимемо зменшення кількості абортів, самогубств та інших негативних явищ у суспільстві (Терешкевич, 2018, с. 226–229).

У гонитві за новими технологічними досягненнями, у пошуках ресурсів для вищого рівня та якості життя людей сучасна цивілізація втрачає зв'язок між цілісною природою, унаслідок чого в Україні та й у світі загалом погіршується екологічна ситуація. Як говорить індійська приказка, «Природа – це не те, що ми отримали у спадщину від прашурів, а те, що ми взяли у по-

зику від нащадків». Потрібно заборонити ввезення на територію України токсичних міндобрих, психотропних і наркотичних речовин, утилізацію відходів атомних електростанцій тощо. Варто переймати лише такий досвід інших країн, що відповідає нормам Міжнародного цивільного права та приносить користь українському суспільству. Тому так важливо органам публічного управління сприяти розробленню чіткої морально-етичної концепції вишколу українського громадянина на засадах біоетики.

Причинно-наслідковий зв'язок порушень засад біоетики легко пояснити на злочинному прикладі у сфері охорони здоров'я за часів президентства В. Януковича. Згідно з журналістськими розслідуваннями було виявлено, що в 2012 р. тодішній міністр охорони здоров'я України в співпраці зі світовими наркоторговцями, щоб відкрити український ринок для торгівлі важкими наркотиками під виглядом лікарських препаратів та отримати надприбутки від обігу наркотичних речовин в Україні, свідомо завищила потребу українців у препараті «Тропікамід», який застосовується у разі потреби досліджень очного дна у офтальмологічних пацієнтів. Водночас цей препарат є сильнодіючим наркотичним засобом, дія якого є аналогічною героїну. Однак набагато небезпечним є те, що хімічний склад препарату є агресивним щодо внутрішніх органів людського організму; звикання до нього відбувається з моменту першого застосування, а наркоман у разі щоденного вжитку помирає через два місяці використання цього засобу. Крім того, відомством також було відкрито ринок для інших наркотичних препаратів (ідеться, зокрема, про «Субутекс» та низку засобів, що містять кодеїн і речовини, які змінюють свідомість), що скалічило життя, зруйнувало психіку близько мільйона молодих людей. Наслідком цих злочинів є десятки тисяч смертей узалежнених осіб, статистика яких приховувалася колишньою владою з метою уникнення покарання за ці завуальовані злочини проти громадян нашої країни (Узарашвілі, 2015). Із метою запобігання таких злочинних дій біоетика та її засади мають бути ключовим регулюючим фактором під час призначення публічних управлінців на посади.

Потребує уваги з боку органів публічного управління не тільки галузь медицини чи фармакологічна промисловість, а й сама система державотворення в частині узгодження її із засадами біоетики. Адже державотворці пишуть, приймають та запроваджують закони, які регламентують життя громадян України.

Зміни в суспільстві, зазвичай, відбуваються повільно, паралельно зі змінами у свідомості людей. Із метою забезпечення сталого розвитку

людства слід наближуватися до втілення принципів доброго врядування (розробленого кращими фахівцями світу в галузі суспільствознавства) в його цілості та єдності із засадами біоетики. Ці дві концепції вкрай необхідні для його розвитку. Адже біоетика виховує духовно-моральну зрілість суспільства, водночас як добре врядування формує комфортну та доступну для кожного громадянина участь у державотворенні. На превеликий жаль, діяльність вітчизняного бюрократичного апарату публічного управління і надалі відображає «державоцентриську» модель управління, яка гальмує формування та реалізацію «людиноцентриської» гуманітарної парадигми, властивої *good governance* (Петровський, 2008).

Добре врядування містить такі основні характеристики: учасницьке, орієнтоване на консенсус, підзвітне, прозоре, чуйне, результативне та ефективне, рівноправне та інклюзивне; дотримується верховенства права та дбає, щоб у процесі прийняття управлінських рішень були враховані голоси найбільш уразливих членів суспільства. Усе це відповідає біоетичній концепції державотворення. Також простежуються паралелі доброго врядування з біоетикою в тих аспектах, де воно є орієнтоване на чуйність не лише до нинішніх, а й до майбутніх потреб суспільства. Утілення засад доброго врядування забезпечує стабільний розвиток громадянського суспільства, де кожен громадянин певною мірою може впливати на ситуацію в цілому (Толкованов, 2011, с. 215).

Радою Європи в 2007 р. були розроблені принципи доброго врядування, викладені в документі «Стратегія інновацій та доброго врядування на місцевому рівні» та рекомендовані до впровадження 15-ю сесією Конференції Європейських міністрів, відповідальних за місцеве і регіональне управління. Ця концепція змінила попередні парадигми і принципи публічного управління (Public Administration), а також нового публічного менеджменту (New Public Management). У загальних рисах сучасний підхід до взаємовідносин влади і людини варто охарактеризувати як подолання стереотипів «суб'єкт – об'єкт управління» на впровадження ідей партнерських відносин «суб'єкт – суб'єктного управління».

Добре врядування вибудоване на найкращих, найрезультативніших від попередніх теоретичних і практичних надбаннях адміністративних реформ у публічному управлінні в низці демократичних країн світу, що викладено в таких принципах і включає:

– чесне проведення виборів, представництво та участь (з метою забезпечення реальних можливостей для всіх громадян мати свій голос у вирішенні місцевих справ);

- чутливість (для забезпечення того, щоб місцева влада сприйнятливо реагувала на законні очікування та потреби громадян);
- ефективність і результативність (з метою забезпечення досягнення цілей та водночас найбільш раціонального використання ресурсів);
- відкритість і прозорість (для забезпечення публічного доступу до інформації та полегшення розуміння щодо ведення суспільних справ);
- верховенство права (для забезпечення справедливості та політичної нейтральності місцевої влади у своїй діяльності);
- етичну поведінку (сприятиме забезпеченню переваги суспільних інтересів над приватними);
- компетенції та спроможність (з метою забезпечення здатності представників та посадових осіб місцевої влади виконувати свої обов'язки);
- інновації та відкритість до змін (для забезпечення здобуття користі від нових рішень і кращих практик);
- сталий розвиток та орієнтацію на довготермінові результати (дасть змогу враховувати інтереси майбутніх поколінь у збереженні національної (місцевої) спадщини);
- надійний фінансовий менеджмент (дасть можливість забезпечити ощадливе та продуктивне використання публічних фінансів та інших матеріальних коштів);
- дотримання прав людини, культурне різноманіття та соціальне згуртування (для забезпечення захищеності й поваги до всіх громадян, коли права жодної людини не будуть порушуватися);
- підзвітність (з метою забезпечення відповідальності посадових осіб місцевої влади за свої дії) (Principles of Good Governance...).

Найбільш наближеним до необхідності сприйняття засад біоетики є передостанній пункт принципів, який проголошує права людини, культурне різноманіття та соціальну згуртованість – саме їх дотримання забезпечить захист і повагу до всіх людей (щоб жодна людина не була дискримінована або виключена / ігнорована).

Необхідно якомога швидше ці методи європейського доброго врядування на місцевому рівні перенести на український ґрунт шляхом ухвалення відповідних планів чи програм дій, щоб ті адміністративні та адміністративно-територіальні реформи, які позитивно змінили обличчя Європи, почали діяти та доводити свою ефективність в містах та територіальних громадах України.

Комітет міністрів Ради Європи 05 лютого 2014 р. на своєму 1190-му засіданні прийняв рішення щодо необхідності вжиття урядами країн – членів Ради Європи заходів щодо сприяння впровадженню 12 принципів доброго демократичного врядування на місцевому рівні. Головною метою

цього процесу є забезпечення постійного підвищення якості послуг на місцевому рівні та залучення громадян до впровадження політики, спрямованої на реалізацію їх законних інтересів (The Twelve Principles...).

В основу доброго врядування покладено переорієнтацію управління з одноосібного керування на процес взаємодії та співробітництва із бізнесом, суспільними інститутами та громадянами в процесі прийняття та реалізації рішень і політик для отримання за певних умов оптимального для всіх зацікавлених сторін результату.

Насамперед реформи стосуються органів місцевого самоврядування і зобов'язують їх систематично інформувати громадян про свою діяльність, взаємодіяти з громадою у короткотермінових та довгострокових проектах, реагуючи на всі запити суспільства, особливо враховуючи потреби громадян, які мають обмежені можливості для діяльності. Розробляючи проекти, необхідно враховувати біоетичну складову, досвід лікарів, громадських організацій, які стоять на позиціях біоетики, та напрацювання вчених-біоетиків з метою захисту гідності кожної людини, а особливо тих, хто має обмежені можливості через різні обставини: тих, хто перебуває на останній стадії життя, інвалідів та інших категорій осіб. Слід також привернути увагу всіх небайдужих до такого питання, як здійснення абортів, оскільки цінність людського життя є найвищою у цьому світі. І конче потрібно стояти на захисті життя людини від моменту запліднення до природної смерті.

Кожна мета органів місцевого самоврядування має бути ефективно реалізована з мінімально можливим витрачанням фінансових і матеріальних ресурсів, з обов'язковим урахуванням інтересів прийдешніх поколінь та з пошуком нових ресурсів. Із позиції персоналістичної біоетики необхідно втілювати в життя численні проекти, скеровані на чистоту довкілля та на збереження природних ресурсів – лісів, води, корисних копалин тощо. Із метою втілення таких проектів публічні управлінці можуть співпрацювати з Церквою та її інституціями, які пропагують ідеї біоетики. Акцентом доброго врядування є якісна висококваліфікована підготовка кадрів, задіяних в органах місцевого самоврядування, які мають бути готовими до інновацій та змін, а також відповідати вимогам не тільки етичних, а й біоетичних норм, вшановуючи людське життя на всіх його стадіях, дбати про незахищених громадян, а саме: інвалідів, ВІЛ-інфікованих, хворих на СНІД, узалежнених осіб та літніх людей.

Повноваження всіх органів місцевого самоврядування значно розширюються завдяки процесам децентралізації влади – передаванні зна-

чних повноважень і бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські ради та їх виконкоми), які спроможні вирішувати всі місцеві питання і нести за це відповідальність. Зокрема, потрібно підтримувати християнські організації, які задіяні в оздоровленні суспільства і справляють більший вплив на громадян. Можливості таких організацій, які стоять на засадах біоетики, не можна недооцінювати. Адже за роки незалежності України завдяки поширенню діяльності таких рухів та організацій, як «Рух Анонімних Алкоголіків», «Анонімні наркомани», «Рух за Життя», «Рух чистих сердець», «Вшанування життя», «Джерело», «Інститут біоетики імені Ярослава Базилевича» та інших було врятовано від загибелі чимало наших громадян.

Добре врядування забезпечує належний рівень координації та співпраці державної влади, муніципальної влади, бізнесу та народу чи громади (Сталий розвиток суспільства, 2011, с. 11). Позитивними рисами новітньої системи врядування є: можливість отримання достовірної та своєчасної інформації; забезпечення громадськості права участі в діяльності публічної влади; демократизація публічної влади; досягнення консенсусу держави, влади, суспільства, представників бізнесу та народу чи громади; громадський контроль за діяльністю органів публічної влади; оптимізація структури та апарату публічних органів; ефективність, своєчасність владних рішень; можливість впливу на владу в усіх сферах та на всіх етапах прийняття та впровадження управлінського чи нормативного рішення; легітимізація влади, подолання проблем корупції та закритості влади; орієнтація на першочергові потреби суспільства; децентралізація влади та покращення координації між центром та органами на місцях; покращення надання публічних послуг у всіх сферах; темпоральна ефективність діяльності публічної влади; деперсоналізація в публічній діяльності, що сприяє уникненню суб'єктивного чинника; підвищення рівня правової культури, довіри до органів публічної влади; відповідність державно-правової діяльності європейським стандартам тощо.

Серед недоліків доброго врядування, за допомогою використання наявних інформаційних мереж, виявлено недостатній рівень довіри громадян і бізнесу до нових технологій е-урядування; побоювання з приводу рівня безпеки і забезпечення приватності під час роботи в електронних мережах, ризиків несанкціонованого доступу до персональної інформації та онлайн-шахрайства; слабкості та недоліків технічного аспекту проекту (Ковбасюк, 2010, с. 81–83).

Добре врядування є новітньою організаційною системою діяльності владних органів та формою їх взаємодії, а тому запровадження цієї концепції в життя стикається з низкою труднощів та перешкод не тільки в Україні, а й у країнах зі сталою розвиненою демократією. Слід звернути увагу на загальні проблемні аспекти, властиві для розвитку цього стандарту врядування: слабкість нормативної основи; загострення питань підзвітності; збільшення можливостей для уникнення звинувачень; зниження взаємної відповідальності публічного і непублічного секторів; владна залежність організацій, утягнутих у колективні дії (Stoker, 1998, p. 17–28).

Українські фахівці також вказують, що розбудова інформаційного суспільства та впровадження електронного урядування в Україні здійснюється переважно хаотично, несистемно, без належного державного впливу, що може призвести не тільки до втрати темпів, а й стати джерелом загроз національній безпеці, зокрема за рахунок впливу корупції (Семенченко, Журавльов, 2012; Зарічний, 2015).

Нагальною потребою є формування сучасного публічного службовця на засадах біоетики. Адже критерії моральної оцінки особи, яка працює в системі публічного управління і може приймати та втілювати закони (відповідно, її рішення можуть впливати на життя тисяч, а то й мільйонів людей тощо), мають бути досить високими. Сама по собі мораль є поняттям абсолютним, незалежно від часу та простору. Критерії біоетики, які базуються на захисті життя від моменту запліднення до природної смерті, пошані гідності людини як особистості та її розвитку в духовній, душевній і тілесній цілісності, мають бути сталими і не пов'язаними з ідеологією, за якої вони змінювалися б. Яскравим прикладом цього є так званий Моральний кодекс будівника комунізму – модель етики, яка не витримала перевірки часом. Саме біоетика є ідеальною морально-етичною базою для виховання публічного управлінця, який стоятиме на варті життя та гідності людини.

На наше глибоке переконання, якщо система публічного управління візьме за морально-етичну основу своєї діяльності цінності біоетики, тоді решта сегментів, які потребують адаптації концепції доброго врядування до українських реалій, будуть відштовхуватися від цієї основи.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Удосконалення концепції належного врядування, що спрямована на економічні, соціальні, політичні перетворення в Україні, на основі цінностей і засад біоетики, забезпечить якісні й сталі зміни в державі та суспільстві на всіх рівнях.

Першочерговим пунктом таких змін мало б стати з боку органів публічного управління забезпечення права людини на життя на всіх етапах існування та в усіх його проявах, а також пошани гідності особистості в її духовній, душевній і тілесній цілісності.

На прикладі деяких європейських країн бачимо, що неодмінною умовою оздоровлення суспільного клімату є турбота органів державної влади, місцевого самоврядування та громадських організацій про всі соціальні прошарки, особливо незахищені верстви людей. На тлі турботи про ромів, мігрантів, переселенців, а також безпритульних тварин необхідно першочергово подбати про те, щоб аборти не стали нормою нашого життя.

Із позиції персоналістичної біоетики, жодні аргументи (ні економічні, ні психологічні), ні загальні чи колективні інтереси суспільства не можуть вести до знищення життя невинних створінь, оскільки цінність людського життя є найвищою.

Тільки здорове громадянське цивілізоване (демонстративне того, що кожне людське життя має бути захищеним) суспільство може формувати свідомих, активних, етичних громадян,

здатних критично мислити, аналізувати, впливати на прийняття рішень та нести відповідальність за них.

Механізми належного врядування дають змогу легко і безперешкодно завдяки реєстрації громадян через персональні комп'ютери не лише отримувати відповідні довідки, а й брати участь в обговоренні проектів, виконання яких покладається на громаду. За такої відкритості та доступності багато негативних явищ – хабарництво, непотизм (кумівство) тощо – самі по собі зникатимуть. У цьому аспекті активність громадян є безсумнівним проривом у вирішенні багатьох питань, що стосуються покращення життя людей та вираженні їх гідності. Це повною мірою відповідає засадам біоетики.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні заходів щодо впровадження в систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців викладання засад біоетики, оскільки для держави є вкрай вагомим духовний та морально-етичний статус її громадян (чим вищий рівень духовності та моральності держави і суспільства – тим більше порядку і безпеки в них).

Список використаних джерел

- Юрченко В. Е. Електронне врядування як перспективна комунікаційна технологія у державному управлінні. *Теорія та практика державного управління*. 2012. Вип. 1. С. 164–171.
- What is Good Governance? United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. URL: <https://www.unescap.org/resources/what-good-governance> (дата звернення: 23.04.2019).
- Безверхнюк Т. М., Саханенко С. Є., Топалова Е. Х. Європейські стандарти врядування на регіональному рівні: монографія / відп. ред. Т. М. Безверхнюк. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2008. 325 с.
- Терешкевич Г. Т. Основи біоетики та біобезпеки: підручник. Тернопіль: ТДМУ, 2018. 400 с.
- Узарашвілі О. До повального вживання синтетичних наркотиків українську молодь підштовхнула... Раїса Богатирьова. *Високий замок*: щоден. газ. 2015. 16 жовт. URL: <https://wz.lviv.ua/article/144962-do-povalnoho-vzhyvannia-syntetychnykh-narkotykyk-ukrainsku-molod-pidshovkhnula-raisa-bohatyrova> (дата звернення: 23.04.2019).
- Петровський П. М. Гуманітарна парадигма в системі державного управління: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2008. 252 с.
- Толкованов В. В. Європейська стратегія інновацій та доброго врядування на місцевому рівні: основні завдання, історія виникнення та досвід впровадження. *Актуальні проблеми державного управління*: зб. наук. пр. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2011. Вип. 3 (47). С. 212–216.
- Principles of Good Governance and European Label of Governance Excellence (ELoGE). Council of Europe. Centre of expertise for local government reform. URL: <https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles-and-elope> (дата звернення: 23.04.2019).
- The Twelve Principles of Good Democratic Governance at Local Level. – Directorate of Democratic Institutions. Directorate General of Democracy and Political Affairs. URL: <https://www.coe.int/local/Workshops/WorkshopDocuments/Reference%20reading%20material/Literature%20on%20Governance/GOVERN~2.PDF> (дата звернення: 23.04.2019).
- Садovenko А., Масловська Л., Серeda В., Тимочко Т. Сталий розвиток суспільства: навч. посіб. 2-ге вид. Київ, 2011. 392 с.
- Ковбасюк Ю. В. Електронне врядування: європейський досвід та українські перспективи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 16. С. 81–83.
- Stoker G. Governance as theory: five propositions. *International Social Science Journal*. 1998. Vol. 50. Issue 155. March. P. 17–28.

- Семенченко А., Журавльов А. Вимірювальна система розвитку інформаційного суспільства та електронного врядування: інструмент формування й реалізації державної політики і протидії корупції. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2012. № 1. С. 107–120.
- Зарічний О. А. «Добре врядування» як новітня форма участі громадськості у здійсненні публічної влади. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2015. № 825. С. 142–147.

References

- Yurchenko, V. E. (2012). Elektronne vryaduvannya yak perspektyvna komunikatsiyna tekhnolohiya u derzhavnomu upravlinni. *Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnya*. Vyp. 1, 164–171.
- What is Good Governance? United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. Retrieved from <https://www.unescap.org/resources/what-good-governance> (accessed: 23.05.2019).
- Bezverkhnyuk, T. (2008). Yevropeys'ki standarty vryaduvannya na rehionalnomu rivni : monohrafiya / vidp. red. T. M. Bezverkhnyuk, Odesa : ORIDUNADU, 325.
- Tereshkevych, H. T. (2018). *Osnovy bioetyky ta biobezpeky: pidruchnyk*. Ternopil : TDMU, 400.
- Uzarashvili, O. (16.10.2015). Do poval'noho vzhyvannya syntetychnykh narkotykyv ukrayins'ku molod' pidshovkhnula... Rayisa Bohatyr'ova. *Vysokyy zamok. Shchodenna hazeta*. Retrieved from <https://wz.lviv.ua/article/144962-dopovalnoho-vzhyvannya-syntetychnykh-narkotykyv-ukrainsku-molod-pidshovkhnula-raisa-bohatyrova> (accessed: 23.04.2019).
- Petrovs'kyi, P. M. (2008). Humanitarna paradyhma v systemi derzhavnoho upravlinnya: monohrafiya. Lviv: LRIDU NADU, 252 s.
- Tolkovanov, V. V. (2011). Yevropeys'ka stratehiya innovatsiy ta dobroho vryaduvannya na mistsevomu rivni: osnovni zavdannya, istoriya vynykennya ta dosvid vprovadzhennya. *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnya: zb. nauk. pr. Vyp. 3 (47)*. Odesa : ORIDU NADU, 212–216.
- Principles of Good Governance and European Label of Governance Excellence (ELOGE). Council of Europe. Centre of expertise for local government reform. Retrieved from <https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles-and-elope> (accessed: 23.04.2019).
- The Twelve Principles of Good Democratic Governance at Local Level. – Directorate of Democratic Institutions. Directorate General of Democracy and Political Affairs. Retrieved from <https://www.coe.int/local/Workshops/WorkshopDocuments/Reference%20reading%20material/Literature%20on%20Governance/GOVERN~2.PDF> (accessed: 23.04.2019).
- Sadovenko, A., Maslovs'ka, L., Sereda, V., Tymochko, T. (2011). *Stalyy rozvytok suspilstva: navch. posib*. 2 vyd. Kyiv. 392 p.
- Kovbasyuk, Y. V. (2010). Elektronne vryaduvannya: yevropeys'kyi dosvid ta ukrayins'ki perspektyvy. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*. № 16, 81–83.
- Stoker, G. (1998). Governance as theory: five propositions. *International Social Science Journal*. Vol. 50. Issue 155. March, 17–28.
- Semenchenko, A., Zhuravlov, A. (2012). Vymiryuvalna systema rozvytku informatsiynoho suspilstva ta elektronnoho vryaduvannya: instrument formuvannya y realizatsiyi derzhavnoyi polityky i protydyi koruptsiyi. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi derzhavnoho upravlinnya pry Prezidentovi Ukrayiny*. N 1. 107–120.
- Zarichnyy, O. A. (2015). «Dobre vryaduvannya» yak novitnya forma uchasti hromadskosti u zdiysnenni publichnoyi vlady. *Visnyk Natsional'noho universytetu «L'viv's'ka politekhnika»*. Yurydychni nauky. № 825. P. 142–147.

Halyna Tereshkevych (s. Diogena),

*Ph.D in Public Administration,
Doctorate in the Department of Parliamentarism and Political Management,
National Academy for Public Administration under the President of Ukraine*

THE IMPROVMENT OF «GOOD GOVERNANCE» ON THE VALUES AND PRINCIPLES OF BIOETICS IN THE CONTEXT OF PUBLIC ADMINISTRATION

The general articulation of the issue and its connection with the important research and practice tasks. The UN program «Good Governance» has been a proven mechanism for improving local governance, which aimed to solve the key issues of cooperation between the government and citizens more quickly, more efficiently, and effectively implement public administrative management.

The way of power organization due to the local information network systems and global information network segments ensures the functioning of certain authorities in real time and makes it as simple as possible to have daily communication between citizens and authorities, providing for some increase in the efficiency of public authorities, bringing it closer to the needs of the community and every person. It means the respect to human dignity, which, in turn, corresponds to the principles of bioethics. The alliance of the concept of «good governance», combined with the principles of bioethics, in terms of the state-formation, will allow strengthening the society both spiritually and morally. When transfer «good governance» to the Ukrainian reality, public administration authorities must create appropriate conditions for citizens to perceive this concept as a component of social progress for the sake of a person and his/her dignity, primarily taking care of his/her spiritual and intellectual development and high morality, encouraging the interest of all sections of the society in the state development and involvement of common citizens through public organizations, as well as through fostering active and creative youth on the grounds of bioethics. It implies a great educational work with citizens who are able to make positive impact on the government. While the concept of «good governance» considers the mechanisms of social changes, bioethics prepares subjects for those changes and structures the society in a positive way. Therefore, all citizens without exception (from the president to the average citizen) will respect the dignity, integrity and inviolability of human's life in all its manifestations and at all stages of existence within the state.

The analysis of the recent publications regarding the issues this article deals with. In recent years, the attention of both representatives of the academic community and practitioners is paid to the study of implementation issues of «Good governance» program on the principles and values of bioethics in Ukraine. T. Bezverhniuk, M. Bilynska, V. Hoshovska, O. Demjanchuk, D. Yelchaninov, O. Zarichnyi, A. Kolodiy, V. Korzhenko, Kh. Kohalyk, V. Kuibida, M. Lendiel, B. Mamonova, L. Pashko, S. Sahanencko, V. Tolkovanov, E. Topalov, P. Shevchuk and other scholars should be noted among the Ukrainian researchers who have been studying various aspects of the afore-mentioned issues. There are also some foreign scholars: B. Amos, O. Gabriel, L. Hamilton, V. Damkovsky, B. Denters, M. Dornbas, D. Kaufman, S. Munches, A. Rozenera, P. Hirst and others.

Identification of parts of the general problem that have not been previously addressed. Highlighting the previously unaddressed parts of the general problem. Unfortunately, the issue of improving «good governance» on the values and principles of bioethics remains beyond the focus of the academic community considering the initiated course on decentralization of the state power and the priority of the course of Ukraine's integration into the European community.

The purpose (the objective) of this article. The objective of the article is a scientific and theoretical substantiation of the need to improve the concept of good governance on the values and principles of bioethics in the context of public administration of Ukraine, which will serve the interests of a person, his/her dignity, unique value, and ensure the harmonious development of the state and the society.

The key results and the background. To ensure the sustainable development of mankind, one should approach the implementation of the principles of good governance in its integrity and unity with the principles of bioethics. These two concepts are essential for its development. Correspondingly, bioethics brings up the spiritual and moral maturity of society, while «good governance» forms a comfortable and accessible participation of every citizen in the state-formation. Unfortunately, the activity of the domestic bureaucratic apparatus of public administration still reflects the «state-centered» model of governance hampering the formation and implementation of the «human-centered» humanitarian paradigm which is a characteristic for «good governance». It would give opportunities to increase public participation in the development of priority economic, social and humanitarian values. Citizens' activity is an undoubted breakthrough in solving many issues and expressing their dignity.

An official of the authorities of different levels primarily seeks to preserve health, life and the respect to human dignity, be responsible for Ukrainians at his/her level, to serve the society, but not in his/her own interests. In this case, it is important for the public administration system to have those employees who are not only familiar with the principles of bioethics, but strictly follow them. In our society, we cannot tolerate the spread of such actions that contradict the norms of bioethics, morality, and sometimes common sense. We are talking about the promotion of euthanasia, social and other types of abortions, drug abuse, contraception, artificial insemination, some aspects of genetic engineering, etc. Indeed, according to historical experience, the decline in the state starts when some actions, leading to understatement of spirituality and morality of the society, are legitimized at the state level.

Conclusions and the prospects of the further research. Improving the concept of good governance, aimed at economic, social, political transformations in Ukraine, based on the values and principles of bioethics, will ensure quality and sustainable change in the state and the society at all levels.

The primary point of such changes should be on the agenda of the public administration bodies to ensure the human's right to life at all stages of his/her existence and in all its manifestations, as well as respect the dignity of the person in his/her spiritual and physical integrity.

We can conclude, using the example of some European countries, that a prerequisite for improving social climate is to take care for all social strata, especially the vulnerable ones, including conceived children. Life of every citizen cannot be considered only through expediency, profitability, relevance, etc. Every person has the same dignity, the highest value of life and the right to it. From the point of view of personalistic bioethics, neither arguments (economic, psychological,

common), nor collective interests of the society can lead to the destruction of lives of innocent creatures, as the cost of human's life is the highest.

Only a healthy civilized society can generate conscious, active, and moral citizens able to think critically, analyze and be responsible for decision making (demonstrating the fact that every human's life must be protected).

«Good governance» mechanisms make it easy and simple not only to receive the relevant information, but also participate in the discussion of projects, the decision of which is entrusted to the society due to online registration of citizens. Many negative phenomena (bribery, «nepotism», abusive behavior, etc.) can disappear due to openness and accessibility. In this aspect, the activity of citizens is an undoubted breakthrough in solving many issues and expressing their dignity. This fully corresponds to the principles of bioethics.

Prospects for further research are to develop measures to introduce the teaching of bioethics in the system of training, retraining and advanced training of public servants; as spiritual and moral status of citizens is extremely important for the state (the higher is the level of spirituality in the society, the greater is order and security in it).

Keywords: good governance, European integration, public administration, values and principles of bioethics.

Матеріал надіслано 24 травня 2019 р.

Цитування:

Терешкевич Г. (с. Діогена). Удосконалення доброго врядування на цінностях і засадах біоетери в контексті публічного управління. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президенті України*. 2019. Вип. 1. С. 99–108.

Повна версія статті доступна також на сторінці:

<http://zbiyuk-nadu.academy.gov.ua>